

Esihist. tsto 103/23.4.1982

MAANINKA, Väänälänranta, Metelinkallio

Lapinraunioalueen tarkastus

Paula Purhonen ja Leena Söyrinki-Harmo 1981

Maaningan Metelinkallion ja Metelinniemen lapinrauniot

Maaningalla, Väänälänrannan kylässä, Ala-Ruokoveden itärannalla on Metelinmäki -nimisellä alueella todettu kahdessa kohdin muinaismuistolain rauhoittamia esihistoriallisia kiviröykkiöitä. Metelinkalliolla niitä on kolmesta ja Metelinkallion eteläpuolella Metelinniemessä kaksi. Röykkiöt on tehty pelkistä kivistä kalliopohjalle, ne ovat melko matalia, muodoltaan pyöreitä ja usein niiden keskellä on kuopanne. Tällaisia kiviröykkiöitä kutsutaan lapinraunioiksi ja niitä tunnetaan erityisesti Sisä-Suomen järviolueilta.

Metelinmäen muinaisjäännöskokonaisuus on sekä röykkiöiden lukumäärän että niihin liittyvän maiseman puolesta eräs Suomen edustavimmista lapinraunioalueista, mahdollisesti kaikkein edustavin. Alueen antikvaarista arvoa lisää sen nimistössä oleva meteli-sana, joka usein esiintyy muinaisjäännösalueiden nimissä ja on merkitykseltään taruperäinen tarkoittaen jättiläistä tms. Lisäksi Metelinkallio mainitaan kirjallisuudessa jo hyvin varhain muinaisjäännösalueena, mm. 1700-luvulla Tuneldin maantieteessä ja 1600-luvulla S. Porthanilla, joka kertoo sieltä löydetyn hopeisen vyönsoljen.

Metelinkallion lapinraunioita ei ole tutkittu arkeologisin kaivauksin ja yleensäkin lapinraunioita on tutkittu varsin vähän. Tutkittujen raunioiden on todettu olevan hautoja ja ajoittuvan varhaiselle metallikaudelle, ajanlaskumme vaihteen molemmiin puolin. Hautaus on ainakin osassa lapinraunioista suoritettu polttamalla, koska niistä usein kaivauksissa löydetään poltettuja ihmisenluita. Ajoittavia metalliesineitä niistä on saatu vain harvoin. Lapinrauniot ovat kuitenkin tutkimuksen kannalta varsin tärkeitä, koska niiden aineisto valaisee Suomen varhaisista metallikautta, joka on maamme esihistorian vähiten tunnettu jakso erityisesti juuri sisämaan osalta.

Varhaiselle rautakaudelle ajoittunee myös kesällä 1982 Metelinmäestä saatu, rautakuonaa ja kiviesineen käsittävä löytö^(X). Rautakuona on kuoppasulaton reunasta ja viittaa alueella harjoitetun raudanvalmistusta jo esihistoriallisena aikana. Rautakuonan ja kiviesineen löytyminen saattavat merkitä myös esihistoriallisen asuinpaikan olemassaoloa alueella.

Museovirasto/Paula Purhonen 16.11.1982

⊗ KM 21507: 1-2
KIVIESINE: REIKÄKIVEN TEELMA

Reunak. 3331 00

MAANINKA, Väänälänranta, Metelinkallio

Lapinraunioalue, 13 kiviröykkiötä. I.

Kl. Väänälänranta

Tl. 1) Simola RN:o 8:8, om. Inkeröisen perikunta, os. Kuopio,

Kukkaro

2) Pekkala RN:o 8:7, om. Ivakon perikunta, os. Kuopio, Kukkaro

3) huvilatontti, om. optikko Seppo Gröhn, os. Saarijärventie 19 A,
70500 Kuopio 50

Peruskarttalehti 3331 05 Leinolanlahti, painettu 1979, koordinaatit:
x = 9517-56, y = 1955-44, z = n. 90-100

Paikalla aikaisemmin suoritettut tutkimukset: Tarkastus Pohjakallio
1975, tarkastus Pohjakallio ja Matiskainen 1977, inventointi Pohja-
kallio 1979.

Kertomukseen liittyy ote peruskarttalehdestä 3331 05 (sivu 2) sekä
diat 5685-5696.

Kuopion läänin ympäristönsuojelun tarkastajan Kalevi Takalan ilmoi-
tettua 24.9.1981 museoviraston esihistorian toimistoon, että Maanin-
gan kunta suunnittelee Maaningan Metelinkallion I luokan muinais-
jäännösalueelle kivilouhimon perustamista, tarkastettiin alue maas-
tossa 2.10.1981. Mukana olivat allekirjoittaneen lisäksi tutkija
Leena Söyrinki-Harmo, ympäristönsuojelun tarkastaja Kalevi Takala,
kunnan elinkeinoasiamies ja rakennustarkastaja sekä urakoitsija
Eino Hyvärinen. Kivilouhimon paikaksi on ajateltu röykkiöalueen ete-
läpuolista aluetta, missä ranta on tarpeeksi syvä syväsataman raken-
tamista varten.

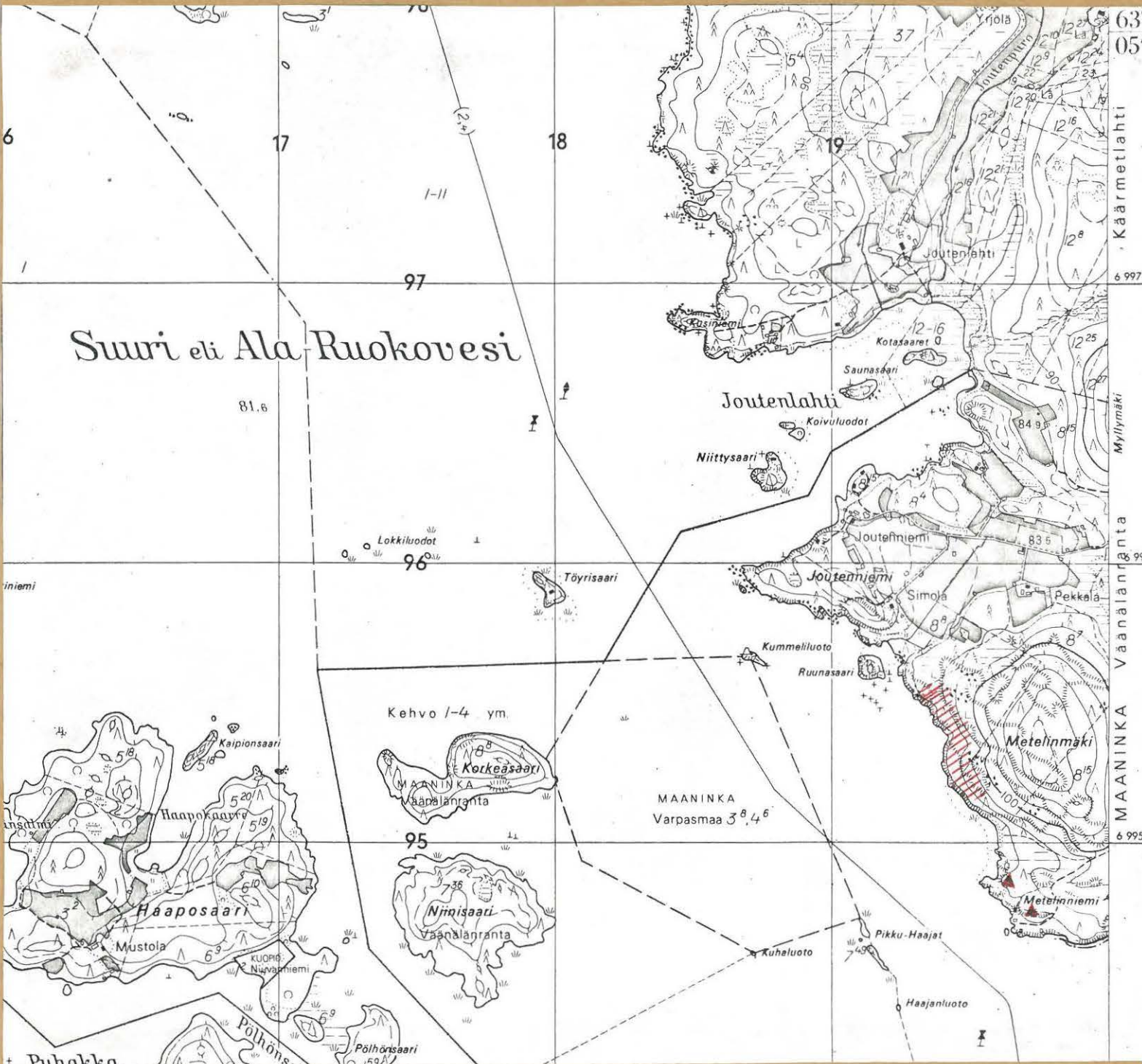
Metelinkallion muinaisjäännösalueella on todettu n. 1 km:n matkalla
yhteensä 13 kiviröykkiötä. Lisäksi Metelinniemessä on kaksi röykkiö-
tä. Röykkiöiden ohella voidaan muinaismuistolain suojelun piiriin
kuuluvaksi lukea Metelinkallion 1800-luvulla käytössä ollut kivilou-
hos, josta on viety kiveä Kuopioon mm. Kuopion museon rakentamista
varten.

Kohde on ainutlaatuinen muinaisjäännöskokonaisuus Pohjois-Savossa.
Rauniot ovat erittäin hyvin säilyneitä ja niitä on samalla alueella
harvinaisen runsaasti. Lisäksi maisema kallioineen ja järvelle avau-
tuvine näkymineen on erittäin kaunis. Paikalla pitäisi ehdottomasti
suorittaa kartoitus, minkä jälkeen olisi syytä aloittaa toimenpiteet
kohteen rajojen määrittämiseksi Kuopion lääninhallituksessa. Tarpeeksi
laajan maisemallisen suoja-alueen saamiseksi kohteen ympärille olisi
aiheellista antaa määräyksiä myös ympäristön osalta.

Itse muinaisjäännösalueen laajuus on merkitty vinoviivituksella oheseen karttaliitteeseen. Jotta maiseman säilyminen turvattaisiin olisi suoja-alueen käsitettävä pohjoisesta Gröhnin huvilalta alkaen Metelin-
niemeen ulottuva alue.

Helsinki 22.4.1982

Paula Purhonen

Ote peruskarttalehdestä 3331/05 Leinolanlahti, 1:20 000, painettu 1979

Metelinkallion rökkiöalue

▲ Metelinniemen rökkiöt